

Időszerű tájgondjaink a Közép-Tisza-völgyben

Dr. Tóth Albert

főiskolai tanár, Szolnoki Főiskola

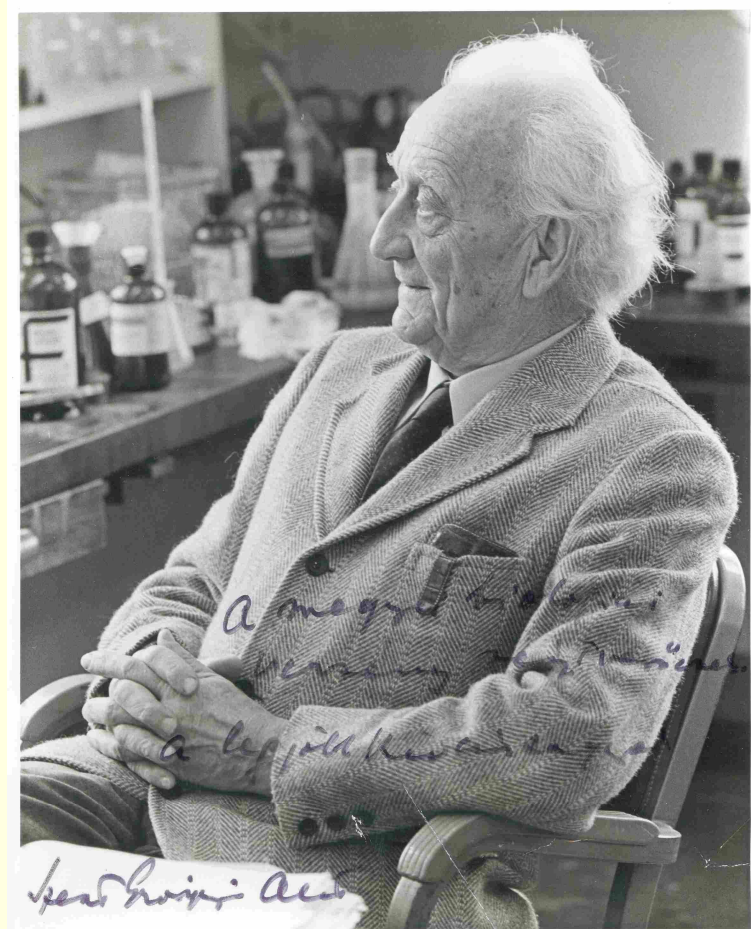

norway grants eea grants

*A projekt az EGT/Norvég Finanszírozási Mechanizmus
és Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzatának
társfinanszírozásával valósul meg.*

„A lényeket tanítsuk szépen,
egyszerűen és világosan,
mert a lényeg mindig szép,
egyszerű, világos és
gyönyörűsége a szellemnek”

(Szent-Györgyi Albert, 1945)

„A múlt nem
mögöttünk van,
hanem alattunk,
azon állunk.”

Mikó Imre
(1805 – 1876)

„Tanít a tapasztalás is csak egy
esztendő alatt is, nem még annyi
sok idő múlva, hányféleképpen
változik a helynek fekvése”

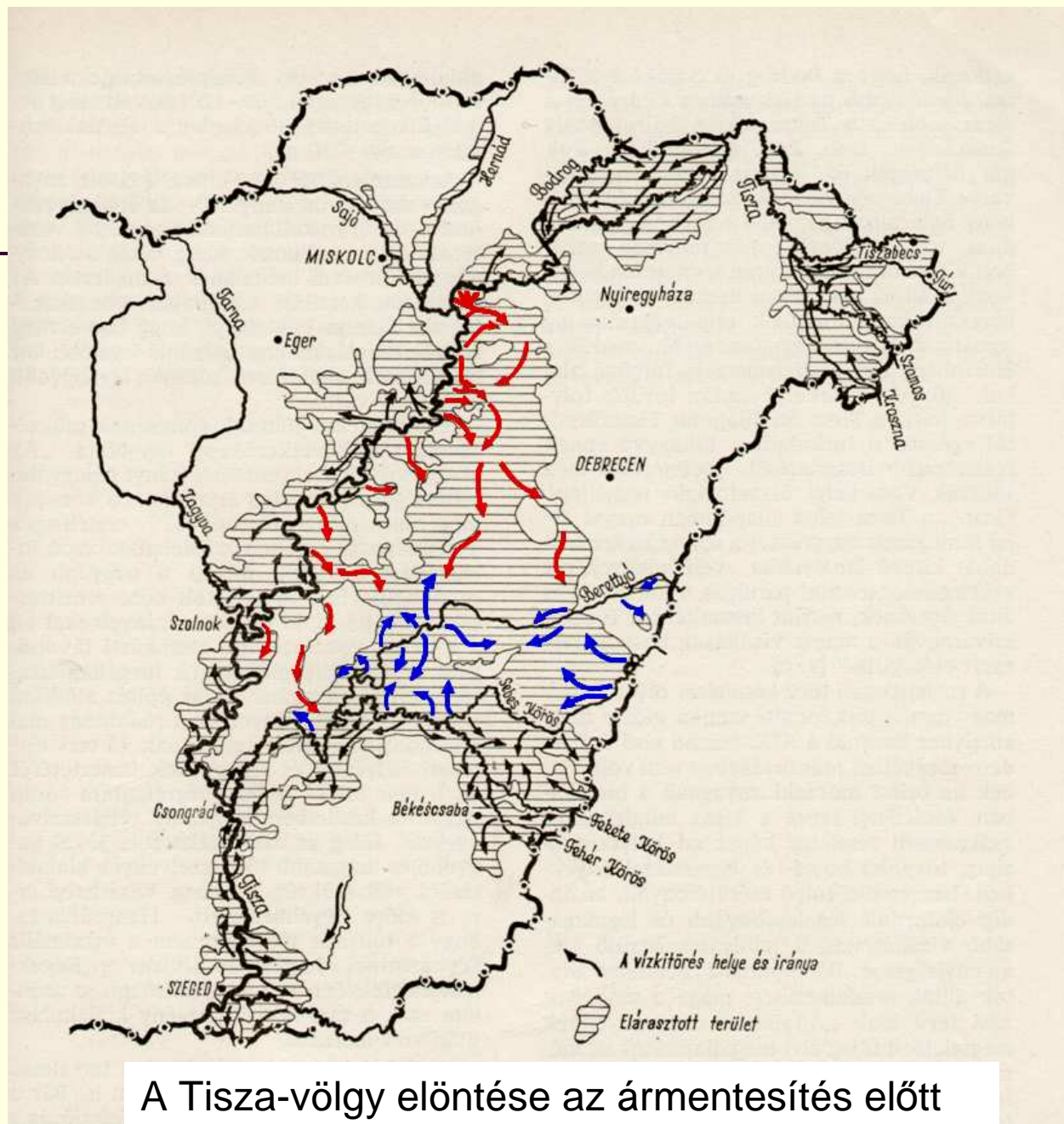
Tanúvallomás egy
határperben (1699)

Dr. György István

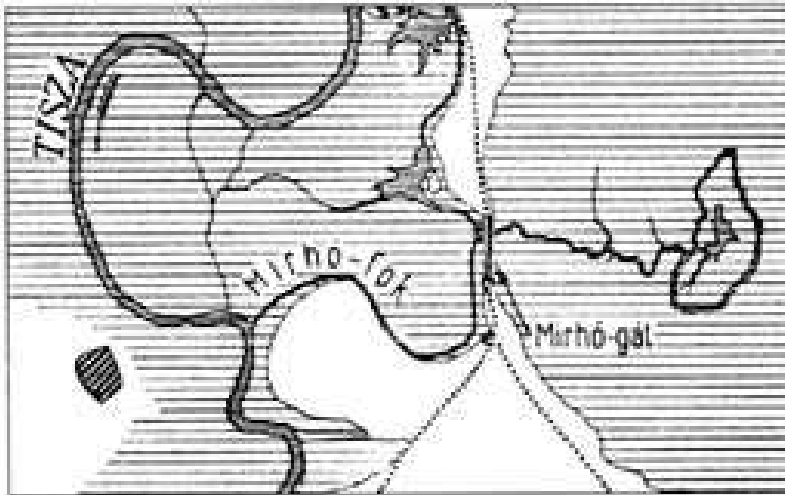

A szabályozatlan vízi világ

A Tisza-völgy elöntése az ármentesítés előtt

A Közép-Tisza-völgy gyökeres átalakítása

- A Mirhó-gát megépítése (1787)

- A Tisza-völgy átfogó vízrendezése

„A veritékes honfoglalás”

(1846. augusztus 27.,
Gróf Széchenyi István,
Tiszadob)

Élet az egykori nádrengetegben

Tájátalakulás?

Tájátalakítás?

A tájatalakítás alapvető indoka és következménye

Év	Az ország népessége (millió)	1 km ² -re eső népsűrűség	Mentesített terület 1000 ha	Árvízvédelmi vonalak hossza (km)
1850	11,6	40,8	800	1300
1900	16,8	57,6	3520	6340

Karcag demográfiai robbanása

(Ruzicska Ferenc szerint)

1787 (A Mirhó-gát megépítése)

7.176 lélek

1901

21.242 lélek

A táj megváltoztatásának következményei

Karcag

Ruzicska Ferenc nyomán

Az adatok kh-ban, kerekítve

	szántó	rét,legelő	nádas
1787 (A Mirhó-gát megépítése)	15.000	39.000	6.000
1901	54.000	8.000	40

Néhány hazai folyó vízjárása (m³/sec)

	LKQ	KÖQ	LNQ
Duna	600		
Tisza		530	
Fehér-Körös	0,7	26	640
Zagyva	0,2	10	370
Túr	0,2	4	390

A csapadékeloszlás kilengései

(Kisújszállási mérőállomás)

A térség évi csapadékmennyisége

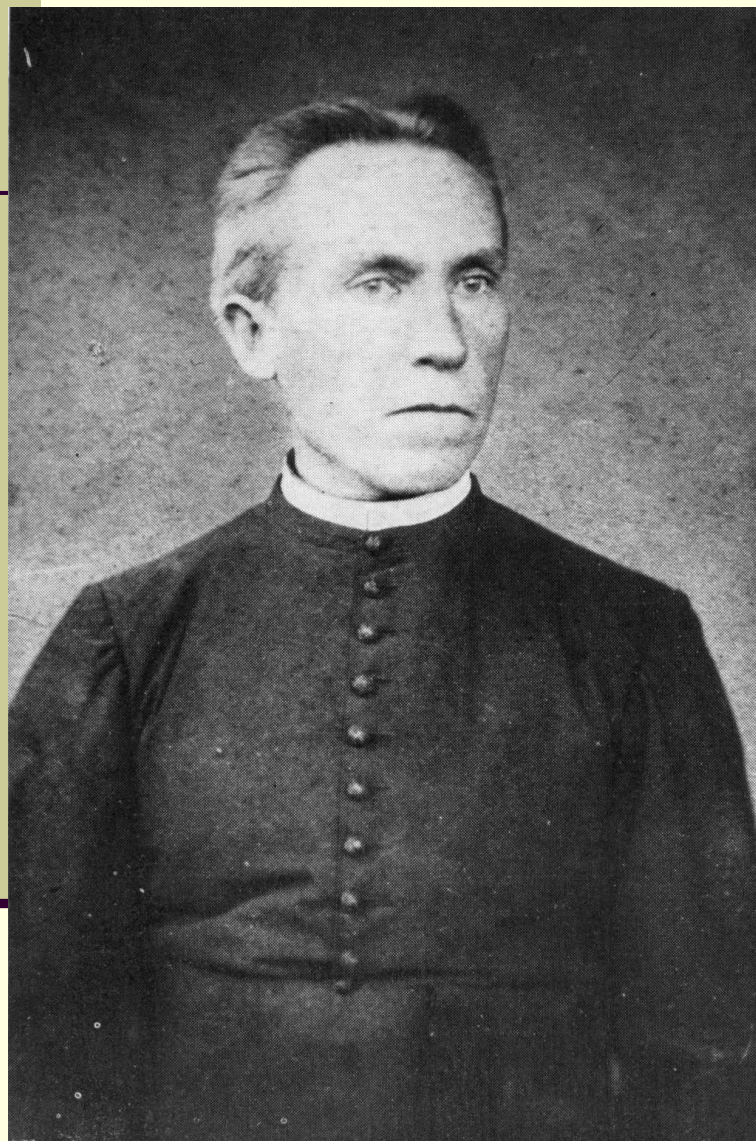
100 éves átlag: 527 mm

1999 931 mm +404 mm

2000 336 mm -191 mm

2010 885 mm

2010 1138 mm Püspökladány

Hegyfoky Kabos

(1847-1919)

Időjárási szélsőségek az Alföldön

- **1830** A Zádor-híd két-két szélső pillérét elsodorja az áradás
- **1839** aszály
- **1841** aszály
- **1845** árvíz
- **1852** árvíz
- **1862** aszály
- **1863** Példátlan aszály, ínség!
- **1879** A szegedi nagy árvíz!
- **1992** aszály
- **1998** árvíz
- **1999** árvíz
- **2000** Árvíz és aszály!

„Csapástól most a föld kietlen!

Az élet érverése áll;

Vénség az ifjú kikeletben,

A termő nyár ölén: halál...”

Részlet Tompa Mihály 1863 című verséből

Az alsóvárosi templom és környéke Szegeden 1879-ben

A Tisza árvízszintjének emelkedését jól mutatják a tiszaugi gátörház falán elhelyezett emléktáblák

Hortobágy-Berettyó elöntött hullámterre

Belvízfoltok Túrkeve határában 1999-ben

Rekordmélységű belvízfolt (255 cm!) Mezőtúr határában (2000)

Bíbicfióka a kiszáradt
belvízfolton (Túrkeve)

Hattyúpár a
belvízfolton
(Jászladány)

Nehéz tavaszi munka egy
túlnedvesedett szántón (Mezőtúr)

Bőséges termést hozó rizstábla
Kisújszállás határában

Belvízben úszó kukorica tábla (Kisújszállás)

Tartósan elöntött agrártábla Fegyvernek határában

Tipikus vizes élőhely is kialakulhat egy búzatáblában

Learatatlan búzatábla (Túrkeve határában)

Mi a teendő?

- A vidékpolitikába beágyazva az Alföld-program újraindítása
- [*Előzmény 24/1991. (IV.17.) OGY. Határozat az Alföld egyes időszakos környezetvédelmi, tájvédelmi és tájhasznosítási kérdéseiről*]
- A tájhasznosítás teljeskörű újraértelmezése a vízzel való ésszerű gazdálkodás függvényében, egy átfogó Széchenyi-Vásárhelyi program keretében
- Új kutatási irányok indítása, különös tekintettel a globális klímaváltozás várható következményeire

„A Tisza völgyét egy-két félszeg rendelettel, akarom is, nem is féle munkával, s néhány nyomorult forintocskával rendezni nem lehet. Ílly óriási munka diadalmas végrehajtására, minden anyagi és szellemi tényezőknek kellő méltánylata és egybehangzó mozgásba vitele kívántatik meg”

- Gróf Széchenyi István: Eszmetöredékek (1846)